KBT Kompetansesenter for Brukererfaring og Tjenesteutvikling

Høringsuttalelse - Forslag til endringer i helsepersonelloven § 29 c – enklere tilgang til helseopplysninger for kvalitetssikring av helsehjelp og egen læring

Kompetansesenter for Brukererfaring og tjenesteutvikling (KBT) viser til Helse- og omsorgsdepartementets brev av 21. juni 2019 med forslag om endringer i helsepersonelloven § 29 c. Bestemmelsen åpner for innsyn i, eller tilgjengeliggjøring av taushetsbelagte opplysninger for kvalitetssikring av helsehjelp eller egen læring i tilfeller hvor helsepersonell tidligere har ytt helsehjelp til pasienten. Helse- og omsorgsdepartementet foreslår å forenkle helsepersonells tilgang til opplysninger etter bestemmelsen.

Gjeldende rett er som følger:

> § 29 c. Opplysninger til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring.
>
> Med mindre pasienten motsetter seg det, kan taushetsbelagte opplysninger etter særskilt anmodning gjøres tilgjengelige for annet helsepersonell som tidligere har ytt helsehjelp til pasienten i et konkret behandlingsforløp, for kvalitetssikring av helsehjelpen eller egen læring. Behandlingen av anmodningen kan automatiseres. Første punktum omfatter opplysninger som er nødvendige og relevante for formålet. I pasientens journal skal det dokumenteres hvem opplysninger har blitt gjort tilgjengelige for, og hvilke opplysninger som har blitt gjort tilgjengelige, jf. § 40.

Forslag til lovendring Lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. § 29 c skal lyde:

> § 29 c. Opplysninger til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring
>
> Med mindre pasienten motsetter seg det, kan taushetsbelagte opplysninger gjøres tilgjengelige for helsepersonell som tidligere har ytt helsehjelp til pasienten i et konkret behandlingsforløp. Opplysningene må være nødvendige og relevante for helsepersonellets egen læring eller for kvalitetssikring av helsehjelpen

Kompetansesenter for brukererfaring og tjenesteutvikling – KBT- støtter ikke de foreslåtte endringene i helsepersonelloven § 29 c, som vil gi enklere tilgang til helseopplysninger for kvalitetssikring av helsehjelp og egen læring.

KBT har gjennom sitt arbeid med blant annet tjenesteevaluering og læringsrettet arbeid for blant annet helsepesonell sett at helseopplysninger kan gi stort læringsutbytte for helsepersonell. Til tross for at vi ser verdien av eventuelt læringsutbytte for helsepersonell, finner vi likevel at pasienters rett til personvern må gå foran prinsippet om kvalitetssikring av helsehjelp og egen læring.

Besøksadresse: Kjøpmannsgata 33 2 etg Trondheim
Postadresse: Postboks 934 7409 Trondheim
Telefon: +47 73 84 23 77
E-post: post@kbt.no
Org.nr.: 998336759

Et av KBTs hovedvirksomhetsområder består av å gjennomføre evalueringer og kvalitative brukerundersøkelser i tjenester som yter helsehjelp til personer med psykisk helse- og/ eller rusproblemer. Gjennom disse evalueringene har vi god oversikt over hvilke utfordringer helsevesenet har og pasienters perspektiv i dette. Gjennom våre undersøkelser og kontakt med brukergruppa for øvrig, blir det allerede etter gjeldende lovverk problematisert at helsepersonells tilgang til journalsystemet er for enkelt, og at flere uvedkommende kan få tilgang til taushetsbelagte opplysninger de strengt tatt ikke har behov for.

Konfidensialitet og anonymitet

Forslaget om ny lovgivning vil vike fra den hippokratiske ed («Legeløftet») som sier at: «Alt som kommer til min viten under utøvingen av mitt yrke eller i daglig samkvem med mennesker, som ikke burde bli kjent for andre, vil jeg holde hemmelig og aldri avsløre.». Respekten for pasientens integritet er er vesentlig for taushetspliktsbestemmelsene som gjelder for helsesektoren. Pasienten skal blant annet vernes mot spredning av opplysninger om personlige og helsemessige forhold. Det følger av helsepersonelloven § 4 at helsepersonell skal utøve sitt arbeid i samsvar med krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellets kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig. Faren ved at det nå gis lettere tilgang til taushetsbelagt informasjon er at pasientene mister tillit til sin eller sine behandlere og dermed tilbakeholder viktig informasjon som vil være nødvendig for at helsepersonellet kan yte forsvarlig helsehjelp i henhold til helsepersonelloven § 4.

For gruppene psykisk helse og rus er konfidensialitet svært viktig da det formidles situasjoner og opplevelser som det er knyttet mye skam og stor sårbarhet til. Vi vet at gjensidig tillit og god relasjon til behandler er viktig for et godt behandlingsutfall. Det vil også ligge en fare i at helsepersonell velger å unngå å nedtegne viktig og relevant informasjon i journal fordi vedkommende vet at flere får tilgang til denne informasjonen. Dette kan være med på å svekke tillitsforholdet mellom pasient og behandler. Det er også en reell fare for at personer som er i behov av helsehjelp ikke oppsøker hjelp i utgangspunktet i frykt for at taushetsbelagt informasjon skal bli utlevert til flere personer enn nødvendig i det aktuelle behandlingsforløpet.

Rett til privatliv og personvern

Innen feltet rus og psykisk helse vil forslaget bidra til å underminere retten til privat liv. Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) artikkel 8 «Retten til respekt for privatliv og familieliv», vil bli brutt med slik tilgang til opplysninger. Dette berører også tredjepersoner som pasienten omtaler og som blir referert til i journal. I så måte vil lettere tilgang til journal også gå utover deres rett til personvern. Konsekvensene kan være store hvis slike opplysninger blir spredt utover behandlingsrommet.

Rettssikkerhet

Rettssikkerheten er lav for mange pasienter innen psykisk helse og rus. På grunn av sykdom/ helsetilstand er det flere som ikke makter eller er i stand til å hevde sin rett gjennom f.eks. klage til fylkesmannen. Forslaget åpner for at det kun skal loggføres at man har vært inne i journal, og den som henter ut informasjon behøver ikke å begrunne eller vise til hvilke deler som er blitt brukt. Det gies ingen tidsbegrensing i henhold til hvor nært i tid innsynet skal være. Fra pasientens ståsted vil tidligere behandlere man eventuelt har vært i konflikt med kunne lese nåværende journalnotater, noe som vil kunne føre til frykt for at disse opplysningene kan bli brukt imot pasienten i en eventuell senere tvist.

Pasient- og brukerrettigheter og personvern

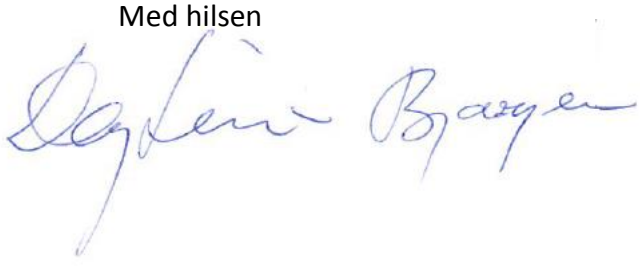
Departementet vil fjerne siste punktum i § 29c som lyder «I pasientens journal skal det dokumenteres hvem opplysninger har blitt gjort tilgjengelig for, og hvilke opplysninger som har blitt gjort tilgjengelig jf. §40». Departementet foreslår å oppheve siste punktum i helsepersonelloven § 29 c, om at det i pasientens journal skal dokumenteres hvem opplysningene har blitt gjort tilgjengelige for, og hvilke opplysninger som har blitt gjort tilgjengelige. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det bør lovfestes i bestemmelsen at det skal fremgå av journalen at annet helsepersonell er gitt helseopplysninger. KBT mener det er viktig og nødvendig for pasientenes tillit til helsevesent at de alltid skal få korrekt og fullstendig informasjon om hvem som har fått opplysninger og hva de skal brukes til. Dersom dette ikke blir gjort, vil det svekke både pasientens rettsikkerhet og personvern. KBT mener i tillegg at alle pasienter bør informeres om retten til å motsette seg utleveringen av taushetsbelagte opplysninger.

Oppsummert:

KBT støtter ikke forslag til endringer i helsepersonelloven § 29 c med begrunnelse i:

- KBT mener at forslaget bryter med EMK artikkel 8.
- KBT mener det bryter med sentrale rettsvernsregler om å kunne ettergå hvilke opplysninger som blir utlevert, og til hvem.
- Forslaget til ny § 29c vil gå utover personvern, selvbestemmelse og tillit til helsepersonell og helse- og omsorgstjeneste, som igjen kan medføre at nødvendig at brukere undrar seg nødvendig helsehjelp. ~~.~~ Forslaget til lovendring ivaretar verken personvern eller samtykke.

Med hilsen

Dagfinn Bjørgen
Daglig leder